

เหตุเพราะคนไทยยังจนอยู่ ถึงเวลาถามหามาตรฐานการดำรงชีวิตของคนไทย

จากผลการพัฒนาที่ผ่านมา เราจะเห็นว่าคนไทยโดยส่วนใหญ่ยังประสบกับภาวะ “ความยากจนเรื้อรัง” ผลจากการพัฒนาจึงเป็นไปในลักษณะที่ว่า “ยิ่งพัฒนายิ่งยากจน” ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับคนไทยในวงกว้าง ในทุกชุมชนทุกสังคม ทั้งในเมืองและในชนบท ทั้งนี้เพราะว่า การพัฒนาที่ผ่านมาเน้นที่มาตรฐานตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจผ่านระบบทุนนิยมเสรี(Capitalism) ทำให้ “ผลประโยชน์” ตกอยู่กับคนส่วนน้อยในสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนายทุน กลุ่มนักการเมือง กลุ่มนักธุรกิจ ภาพที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดคือ มีคนไทยที่รวยติดอันดับโลกในขณะที่ยังคนไทยอีกจำนวนมากที่ยากจนข้นแค้นแสนสาหัส หามือกินมือ ขาดสารอาหาร และมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน

ปัญหาความยากจน เป็นปัญหาระดับชาติที่โยงใยกับปัญหาทางสังคมในทุกประเด็น แม้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย จะพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการทุ่มงบประมาณแผ่นดินลงไปแก้ไขในระดับรากหญ้า คำถามที่สำคัญคือ ทำไมคนไทยถึงยังจนอยู่

ดังนั้น เพื่อให้ชีวิตของคนไทยรอดพ้นจากวงจรความยากจนเหล่านี้ เราจึงควรมาวิเคราะห์ถึงมาตรฐานในการดำรงชีวิตของคนไทยกันอย่างจริงจังเสียที เพื่อให้นโยบายในการแก้ไขปัญหาคความยากจนนั้น “ยิ่งเข้าเป้า” มากที่สุด

ทั้งนี้มาตรฐานในการดำรงชีวิตของคนไทยนั้นมีแนวคิดในการพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ

1. ประเด็นความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ตามบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยที่ควรจะได้รับ โดยมาตราที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้แก่

- มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่จัดเก็บค่าใช้จ่าย
- มาตรา 52 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้รับมาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ
- มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. การสนองต่อความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ประกอบด้วย อาหาร น้ำสะอาด และที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ภายใต้ภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจัยจำเป็นพื้นฐานสำหรับคนไทยต้องเพิ่มเติมให้ครอบคลุมและกว้างขวาง นอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องโอกาสในการได้รับ/การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และบริการของรัฐ

3. การมีชีวิตที่มีความมั่นคงและปลอดภัย ส่วนสำคัญที่จะทำให้คนไทยมีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การมีงานทำและมีชีวิตที่ปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

จากหลักคิดทั้ง 3 ประการ นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานการดำรงชีวิตพื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนไทย 10 ประการ ประกอบด้วย

ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

- 1) ทุกคนได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่น้อยกว่า 12 ปี และมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะฝีมือ และวิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
- 2) ทุกคนได้รับการประกันสุขภาพที่ได้มาตรฐาน
- 3) ผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี และมีรายได้เพียงพอในการยังชีพได้รับหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต

ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

- 4) ทุกคนได้รับอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย
- 5) ทุกคนมีความมั่นคงในที่พักพิง
- 6) ทุกคนมีน้ำสะอาดเพื่อดื่มอย่างน้อย 5 ลิตร/คน/วัน และมีน้ำใช้อย่างน้อย 45 ลิตร/คน/วัน
- 7) ทุกคนมีไฟฟ้าใช้
- 8) ทุกคนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

ความมั่นคงในชีวิต

- 9) ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ
- 10) ทุกคนมีเงินออมเพื่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและปลอดภัยจากยาเสพติด

ทั้งนี้ เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการดังกล่าว เป็นเป้าหมายขั้นต่ำที่คนไทยควรบรรลุ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ ทั้งนี้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคีการพัฒนาต่างๆ จะต้องระดมความร่วมมือ เพื่อให้บรรลุตามเกณฑ์ดังกล่าว

เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากขึ้น รัฐบาลควรนำไปแปลงผลเป็นนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในทุกประเด็นอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งประเมินและพัฒนาในทุกระยะ ผู้เขียนเชื่อว่าหากเราเอาใจจริงเอาใจกับการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการพุ่งเป้าไปที่การสนองตอบต่อแนวคิดมาตรฐานการดำรงชีวิตของคนไทยแล้ว จะทำให้คนไทยหลุดพ้นจากวงจรความยากเสียที และทั้งนี้ก็ไม่เป็นการยากเท่าใดนักหากรัฐบาลในยุคประชานิยมจะกระโดดเข้ามาเล่นอย่างเต็มตัว โดยชูประเด็นความยากจนเป็นประเด็นหลักแทนการสร้างระบบเศรษฐกิจในระดับมหภาคและระดับนานาชาติอย่างที่เป็นอย่างที่เป็นอยู่

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยนั้น ย่อมขาดเสียมิได้ที่จะสร้างให้เกิดการพัฒนาทาง “จิตวิญญาณ(Spirituality)” ของคนในสังคมที่ถือเป็นองค์รวม(Holistic)ของชีวิต เพราะหากสุขภาพทางจิตวิญญาณของคนไทยได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงแล้ว ปัญหาทางสังคมต่างๆ ที่มีอยู่ย่อมถูกแก้ไขในทางที่ดีขึ้น

ผู้เขียนอยากเรียกร้องให้สังคมหันมาชูประเด็น “ความยากจน” เป็นประเด็นหลักในการบริหารประเทศของรัฐบาลชุดนี้ในอีก 4 ปีข้างหน้า โดยหวังไว้ว่าในวันข้างหน้าแม้ประเทศไทยจะไม่มีคนรวยติดอันดับโลก ผู้เขียนก็ไม่อับอายขายหน้าแต่อย่างไร ขอเพียงอย่างเดียวอย่าให้มีคนไทยคนไหนอีกเลยที่ถูกนำเสนอมานานสี่ทศวรรษว่า ตายเพราะไม่มีอะไรจะกิน

ธวัชชัย เฟ็งพินิจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์หนองคาย